ਅਚਾਰੀਆ ਵਿਜੈ ਵੱਲਭ ਮਹਾਨ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ, ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਸਾਰਕ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਨੇ ਜੈਨ ਏਕਤਾ ਲਈ ਤਨ ਅਤੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ 3 ਕਾਲੇਜ, 7 ਸਕੂਲ, 7 ਧਾਰਮਿਕ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ, 6 ਜੈਨ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀਆਂ, 6 ਵਾਚਨ ਲਿਆ ਅਤੇ 2 ਜੈਨ ਗੁਰੂਕੁਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਵੀਰ ਜੈਨ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਨੰਦ ਜੈਨ ਗੁਰੂ ਕੁਲ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ। ਆਪ ਇਸਤਰੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹਿਮਾਇਤੀ ਸਨ। ਛੂਆਛੂਤ, ਸ਼ਰਾਬਬੰਦੀ, ਖੱਦਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਕਾਂਗਰਸ, ਖਿਲਾਫ਼ਤ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਹਿਮਾਇਤੀ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਏਕਤਾ ਲਈ ਅਜੇਹਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗ੍ਰੰਥ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਭਜਨ, ਪੂਜਾ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। 1947 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਸਮੇਂ ਆਪ ਨੇ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਜੈਨ ਬਿਰਾਦਰੀ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਕੂਚ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪ ਲਈ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਜੈਨ ਸੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁਖ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਭਾਰਤ ਪਰਤੇ।

ਆਪ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਸਤਰਆਰਥੀ ਸਨ। ਆਪਨੇ ਅਪਣੇ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ 5 ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਵਾਂ 11 ਜੈਨ ਉਪਾਸਰੇ (ਭਵਨ) ਦਾ ਨਿਰਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਜੈਨ ਤੀਰਥ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਕਾਂਗੜਾ ਤੀਰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸੇਹਰਾ ਆਪ ਦੇ ਸਿਰ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਸਮਾਨਾ, ਲਾਹੌਰ, ਸਾਡੌਰਾ, ਖਾਨਕ ਡੋਗਰਾ, ਕਸੂਰ, ਰਾਏਕੋਟ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਸਿਆਲਕੋਟ, ਬਿਨੌਲੀ ਅਤੇ ਬੜੌਤ ਵਿਖੇ ਜੈਨ ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਨੂੰ ਸੰ: 1981 ਵਿਚ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ। ਸੰ: 1974 ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਪਾਟਨ ਦੇ ਅਕਾਲ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਫ਼ੰਡ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ।

ਸੰ: 2010 ਵਿਚ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸਹਧਰਮੀਆਂ (ਜੈਨ) ਲਈ ਇਕ ਫ਼ੰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਫ਼ੰਡ ਰਾਹੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਿਆ।

ਆਪ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਸਾਵਨ 11 ਸੰ: 2010 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਆਪ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਹੈ। ਆਪ ਇਕ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਸਨ। ਪੰ: ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨੇਹਰੂ, ਪੰ: ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਾਲਵੀਆ, ਵਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਮੋਰਾਰ ਜੀ ਦੇਸਾਈ ਆਪ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਅਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਅਚਾਰੀਆ ਸਮੁਦਰ ਵਿਜੈ ਜੀ

ਆਪ ਅਚਾਰੀਆ ਸ਼੍ਰੀ ਵੱਲਭ ਵਿਜੈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ। ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਮੱਘਰ ਸੁਦੀ 11 ਸੰ: 1948 ਨੂੰ ਪਾਲੀ ਨਗਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੇਠ ਸ਼ੋਭਾਚੰਦ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਧਾਰਨੀ ਦੇਵੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਲਕ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਖਰਾਜ ਰਖਿਆ। ਸੰ: 1967 ਫਗੁਣ ਵਦਿ 7 ਨੂੰ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਜੈ ਵੱਲਭ ਸੂਰੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਉਪਾਧਿਆਏ ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਹਨ ਵਿਜੈ ਤੋਂ ਜੈਨ ਮੁਨੀ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ।

ਸੰ: 2009 ਮਾਘ ਸੁਦੀ 5 ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ। ਆਪ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਭਗਤ, ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਅਤੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਸਾਧੂ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਜੈਨ ਏਕਤਾ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਜੈਨ ਸਮਾਜਾਂ ਵਲੋਂ ਜਿਨ-ਸ਼ਾਸਨ-ਰਤਨ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਆਪ ਵੀ ਅਚਾਰੀਆ ਵਿਜੈ ਵੱਲਭ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ, ਮਹਾਨ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਸਾਰਕ ਮੁਨੀ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਡਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਠੱਪ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਆਪ ਨੇ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਯੁਧ ਸਮੇਂ ਜੈਨ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕੀਤੀ।

ਆਪ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਸੰ: 2034 ਜੇਠ ਵਦਿ 8 ਨੂੰ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ।

ਅਚਾਰੀਆ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ

ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਮਸਹੂਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਖੇ ਸੰ: 1941 ਹਾੜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ 11 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਧੇ ਦੇਵੀ ਸੀ।

ਤਪੱਸਵੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੈਂਡੇ ਰਾਏ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰ: 1960 ਮੱਘਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ 7 ਨੂੰ ਕਾਂਧਲਾ (ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਿਖੇ ਅਚਾਰੀਆ ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਤੋਂ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਫੱਗੁਣ ਸ਼ੁਕਲਾ 6 ਸੰ: 1969 ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਯੁਵਾ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ।

ਸੰ: 1992 ਫੱਗੁਣ ਸ਼ੁਕਲਾ 2 ਨੂੰ ਸਮੁਚੇ ਜੈਨ ਸੰਘ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਆਪ ਜੈਨ ਏਕਤਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਮਰਥਕ ਸਨ। ਆਪ ਆਖਦੇ ਸਨ ਸਾਨੂੰ ਨਾਰੰਗੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਖਰਬੂਜ਼ਾ ਬਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਰੰਗੀ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਖੋਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖਰਬੂਜ਼ਾ ਬਾਹਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਅੱਡ ਵਿਖਾਈ ਦੇਵੇ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੈਨ ਫਿਰਕੇ ਖਰਬੂਜੇ ਹਨ। ਨਾਰੰਗੀ ਵਾਲੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤਦ ਹੀ ਜੈਨ ਧਰਮ ਉਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਵਰਤਕ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੁਕਲਚੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਜੈਨ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲਿਖੀ ਜੈਨ ਰਮਾਇਣ ਅਤੇ ਜੈਨ ਮਹਾਭਾਰਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੁਕਲ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਮੁਨੀ ਜੀ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਰਕ ਮਾਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਵਿਖੇ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਮੁਨੀ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸ਼ਿਸ਼ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਮਨ ਮੁਨੀ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹਨ। ਆਪ ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਰਾਜਸਥਾਨੀ, ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ, ਪਾਲੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜਾਨ-ਕਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੈਨ ਧਰਮ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਆਪ ਮਹਾਨ ਜੈਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹਨ। ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਚਾਰੀਆ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਸੰ: 2002 ਜੇਠ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ 8 ਨੂੰ ਹੋਇਆ।

ਅਚਾਰੀਆ ਵਿਜੇਂਦਰਦਿਨ ਸੂਰੀ ਜੀ

ਆਪ ਸ਼ਵੇਤਾਂਬਰ ਤਪਾਗੱਛ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਜੈਨ ਅਚਾਰੀਆ ਹਨ। ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਬੜੋਲਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਾਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜਾਤ ਦੇ ਪਰਮਾਰ ਖਤਰੀ ਹਨ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰ: 1990 ਕੱਤਕ ਵਦਿ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਮੋਹਨ ਭਾਈ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਏ। ਆਪ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਆਪ ਦੇ ਚਾਚੇ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਸੰ: 1998 ਫੱਗੁਨ ਸ਼ੁਕਲਾ 5 ਨੂੰ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਅਚਾਰੀਆ ਵਿਜੈ ਵੱਲਭ ਦੇ ਪੋਤੇ ਚੇਲੇ ਮੁਨੀ ਵਿਨੇ ਵਿਜੈ ਤੋਂ ਜੈਨ ਸਾਧੂ ਜੀਵਨ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ ਇੰਦਰ ਵਿਜੇ ਮੁਨੀ ਪਿਆ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅਚਾਰੀਆ ਵਿਜੈ ਵੱਲਭ ਸੂਰੀ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ 6 ਸਾਲ ਜੈਨ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਅਚਾਰੀਆ ਜੀ ਦੇ ਸਵਰਗਵਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੂੰ ਅਚਾਰੀਆ ਸਮੁਦਰ ਵਿਜੇ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਮਿਲਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਪਰਮਾਰ ਜਾਤੀ ਦੇ 5000 ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੈਨ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ।

ਸੰ: 2027 ਮਾਘ ਵਦੀ 5 ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਪ ਅਚਾਰੀਆ ਸਮੁਦਰ ਵਿਜੇ ਦੀ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋਣ ਤਕ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜੈਨ ਮੰਦਰ ਬਨਵਾਏ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਮੰਦਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਅਜ ਕਲ ਆਪ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਖੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੈਨ ਏਕਤਾ ਦੇ ਕੱਟੜ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਅਚਾਰੀਆ ਹਨ।

ਅਚਾਰੀਆ ਵਿਜੈ ਕਮਲ ਸੂਰੀ

ਆਪ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਉਤਰਾਧ ਲੌਂਕਾ-ਗੱਛ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦੀ ਸਰਸਾ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦੇ ਪੂਜ ਸਨ। ਫੇਰ ਆਪ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਸਵੇਤਾਂਬਰ ਸਥਾਨਕ ਵਾਸੀ ਜੈਨ ਦੀਖਿਆ ਲਈ। ਆਪ ਬਿਸ਼ਨਚੰਦ ਆਦਿ 16 ਸਾਧੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਕਵਾਸੀ ਪਰੰਪਰਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਮੂਨੀ ਪਰੰਪਰਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਮੁਨੀ ਬਿਸ਼ਨਚੰਦ ਦੇ ਚੇਲੇ ਸਨ। ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਕ ਸੰਘ ਨੇ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਆਪ ਨੇ ਅਚਾਰੀਆ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੈ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਖੇ ਸਮਾਧੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰਖਵਾਇਆ ਸੀ। ਆਪ ਦੇ ਦੋ ਚੇਲੇ ਸਨ। (1) ਲਬਧੀ ਵਿਜੈ (2) ਵੀਰ ਵਿਜੈ। ਆਪ ਨੇ ਮੁਨੀ ਵੀਰ ਵਿਜੇ ਦੇ ਚੇਲੇ ਮੁਨੀ ਦਾਨ ਵਿਜੇ ਨੂੰ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਆਪ ਦੇ ਚੇਲੇ ਅੱਜ ਕੱਲ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਵਾਮੀ ਬਾਬਾ ਜੈ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ

ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਰੂਪਾ ਹੇੜੀ ਵਿਖੇ ਸੰ: 1920 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਨੌਲੱਖਾ ਮਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਭੋਲੀ ਦੇਵੀ ਸਨ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ। 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ, ਆਪ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਆਪ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਨਾਲ ਰੁਚੀ ਸੀ।

ਆਪ ਵੈਦਿਕ ਸਨਿਆਸੀ ਬਨ ਗਏ। ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਦੇ ਡੇਰੇ ਰਾਜਪੁਰੇ ਤੋਂ 2 ਮੀਲ ਦੂਰ ਮੀਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸੀ। ਆਪ ਸਨਿਆਸੀ ਤਾਂ ਬਣ ਗਏ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪ ਨੇ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਆਪ ਆਪਣੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਜੀਵਾਰਾਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰਾਹੀਂ ਜੈਨ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਏ।

ਆਪ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗਣਪਤ ਰਾਏ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਸੋਂ ਸੰ: 1944 ਵਿਚ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵਿਖੇ ਜੈਨ ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਸਾਧੂ ਬਨਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਡੇਰਾ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸੰਨਿਆਸੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤਾ।

ਆਪ ਮਹਾਨ ਤਪਸਵੀ, ਬੁਢੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਛਾਪਾਖਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਧੂ ਧਰਮ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ।

ਅੰਤ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪ ਦੇ ਦੋ ਚੇਲੇ ਸਨ। (1) ਸ੍ਰੀ ਸਾਲਗਰਾਮ (2) ਸ੍ਰੀ ਗੋਵਿੰਦ ਰਾਮ।

ਮੁਨੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਲਗ ਰਾਮ ਜੀ

ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਧੂਰੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਭੱਦਲਵੱਡ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਸੰ: 1924 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਬੈਠ ਗਏ। ਪਰ ਆਪ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪਰਮ ਅਹਿੰਸਕ ਸਨ। ਕੋਈ ਘੋੜੇ ਜਾਂ ਬਲਦ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਤਾਂ ਆਪ ਤੜਫ ਉਠਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਵਾਰ ਧੂਰੀ ਦੇ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਾਲ ਆਪ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਤੋਂ ਜੋਤਸ਼ ਸਿੱਖ ਲਿਆ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਲੱਖ ਆਖਣ ਤੇ ਵੀ ਆਪ ਵਿਆਹ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਏ।

ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਕਾਰਨ

ਇਕ ਵਾਰ ਆਪ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਭੱਦਲਵੱਡ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਚਿਤਾ ਜਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਘਬਰਾ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਲਗ ਰਾਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਂ ਜਪਣ ਲੱਗਾ। ਆਪ ਦਾ ਭਰਾ ਗਸ਼ ਖਾ ਕੇ ਡਿਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਰ ਗਿਆ। ਆਪ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਭਰਾ ਅਚਾਨਕ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮਰ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ। ਆਪ ਨੂੰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਭੇਦ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ। ਆਪ ਨੇ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਾਬਾ ਜੈ ਰਾਮ ਦਾਸ ਪਾਸੋਂ ਸੰ: 1946 ਨੂੰ ਖਰੜ (ਜ਼ਿਲਾ ਰੋਪੜ) ਵਿਖੇ ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ।

ਆਪ ਨੇ ਜੈਨ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਅਚਾਰੀਆ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਜੀ ਵਰਗਾ ਚੇਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ 1996 ਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਚਾਰੀਆ ਅਮੋਲਕ ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ

ਰਿਸ਼ੀ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਅਚਾਰੀਆ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰ: 1934 ਨੂੰ ਭੂਪਾਲ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਕਸਤੂਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹੁਲਾਸੀ ਬਾਈ ਸੀ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਸਵਰਗ ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਪ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਜੈਨ ਸਾਧੂ ਬਨਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਆਪ ਨੇ ਸੰ: 1944 ਵਿਚ ਮੁਨੀ ਧਰਮ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਅਚਾਰੀਆ ਰਤਨ ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਜੈਨ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਆਪ 7 ਸਾਲ ਜੈਨ ਆਗਮ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸੰ: 1989 ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ੀ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦਾ ਅਚਾਰੀਆ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਆਪ ਨੇ ਜੈਨ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਜੋ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੁਣ ਤਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ 32 ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ 3 ਸਾਲ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਨਾ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਬੜੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇਕ ਹੀ ਭਗਤ ਨੇ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁਫ਼ਤ ਵੰਡ ਦਿੱਤੇ।

ਆਪ ਨੇ 70 ਗ੍ਰੰਥ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੈਨ ਤੱਤਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਮੁਖ ਹੈ। ਆਪ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਗੁਜਰਾਤੀ, ਮਰਾਠੀ, ਕੰਨੜ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬੁੜ੍ਹਾਪੇ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਸੰ: 1992 ਵਿਚ ਆਪ ਦਿੱਲੀ ਚੌਮਾਸੇ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਖਾਨ ਦੇਸ਼ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ। ਸੰ: 1993 ਵਿਚ ਆਪਦਾ ਸਵਰਗ-ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਭਖੜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸੁਨਿਆਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਜੀ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰ: 1937 ਕੱਤਕ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਲਛਮਨ ਦਾਸ ਸੀ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜੈਨ ਮਿੱਤਰ ਸਨ ਭਗਤ ਬੁੱਦਾਮੱਲ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਨੂੰ ਜੈਨ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਮਿਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਵਰਗ-ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਅਸਾਰ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ। ਸੰ: 1953 ਨੂੰ ਅਚਾਰੀਆ ਵਿਜੈ ਵੱਲਭ ਸੂਰੀ ਦਾ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸੰ: 1954 ਵੈਸਾਖ ਸ਼ੁਕਲਾ 8 ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਜੈ ਵੱਲਭ ਸੂਰੀ ਤੋਂ ਜੈਨ ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਜੈ ਵੱਲਭ ਨਾਰੋਵਾਲ ਜ਼ਿਲਾ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿਖੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ

ਨਾਂ ਲਛਮਨਦਾਸ ਤੋਂ ਮੁਨੀ ਲਲਿਤ ਵਿਜੈ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਜੈਨ ਅਤੇ ਅਜੈਨ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ।

ਸੰ: 1993 ਵੈਸਾਖ ਸੁਕਲਾ ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ। ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਖੇ ਜੈਨ ਗੁਰੂਕੁਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਪ੍ਰਮੁਖ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਦੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ।

ਆਪ ਨੇ 5 ਪ੍ਰਮੁਖ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ (1) ਮਹਾਵੀਰ ਸੰਦੇਸ਼ (2) ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਪਾਲ ਚਰਿਤਰ (3) ਸ਼੍ਰੀ ਹੀਰਾ ਵਿਜੈ ਚਰਿਤਰ (4) ਸ਼੍ਰੀ ਕਲਪ ਸੂਤਰ ਹਿੰਦੀ ਟੀਕਾ।

ਸੰ: 2006 ਮਾਘ ਸੁਦਿ 9 ਨੂੰ ਧੁਡਾਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਪ ਦਾ ਸਮਾਰਕ ਫਾਲਨਾ ਵਿਖੇ ਬਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਪਾਧਿਆਏ ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਹਨ ਵਿਜੈ ਜੀ

ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰ: 1938 ਮਾਘ ਸੁਦੀ 3 ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ। ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ ਬਸਤਾ ਮਲ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਨਿਹਾਲ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਨਤੀ ਦੇਵੀ ਜੀ ਸਨ।

ਆਪ ਬਾਲ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਸਨ। ਸੰ: 1960 ਭਾਦੋਂ ਸੁਦੀ 13 ਨੂੰ 22 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਜੈਨ ਸਥਾਨਕਵਾਸੀ ਮੁਨੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੈਂਡੇ ਮਲ ਜੀ ਤੋਂ ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਗਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਪਰ 4 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੇ ਸ਼ਵੇਤਾਂਬਰ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਕ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਈ। ਆਪ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਜੈ ਵੱਲਭ ਸਨ। ਆਪ ਜੈਨ ਅਤੇ ਅਜੈਨ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗਿਆਨੀ ਸਨ। ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਹੋਏ। ਆਪ ਨੇ ਵੇਸ਼ਿਆ ਨਾਚ, ਬਾਲ ਵਿਆਹ, ਬੁੱਢਾ ਵਿਆਹ, ਮਰਨ ਸਮੇਂ ਹੰਗਾਮਾ ਆਦਿ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਾਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਆਪ ਮਹਾਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਨ। ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਕਈ ਕਸਾਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧੰਦਾ ਤਕ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਆਪ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਤਮਾਨੰਦ ਜੈਨ ਮਹਾਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਆਪ ਜੈਨ ਏਕਤਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਹਾਮੀ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਸੰ: 1982 ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ।

ਅਚਾਰੀਆ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਨੰਦ

ਸੰ: 1968 ਫਾਲਗੁਣ ਸੁਦੀ 3 ਨੂੰ ਸਿਰੋਹੀ ਜਿਲੇ ਦੇ ਜੜੌਲੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਤਾਰਾਚੰਦ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸੁਮਤੀ ਦੇਵੀ ਸੀ। ਸੰ: 2001 ਚੇਤ ਵਦੀ 6 ਨੂੰ 32 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਮੁਨੀ ਲਲਿਤ ਵਿਜੈ ਤੋਂ ਜੈਨ ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਹਜ਼ਾਰੀ ਮਲ ਸੀ। ਮੁਨੀ ਪਦਮ ਵਿਜੈ ਜੀ ਆਪ ਦੇ ਸੰਸਾਰੀ ਪੱਖੋਂ ਸੱਕੇ ਭਰਾ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 40 ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੈਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ, ਸੰਪਾਦਨ ਅਤੇ ਲੇਖਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਆਪ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਜੈਨ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਦੁਗੜ ਤੋਂ ਸ਼ਵੇਤਾਂਬਰ ਦਿਗੰਬਰ ਜੈਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਮਹਾਨ ਤਪੱਸਵੀ, ਯੋਗੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਸਨ। ਸੰ: 2031 ਵਿਚ ਹਸਤਨਾਪੁਰ ਤੀਰਥ ਵਿਖੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜੈਨ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਅਪਣੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜੈਨ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਫੰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ।

ਸੰ: 2032 ਨੂੰ ਆਪ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਸੂਰਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਚਾਰੀਆ ਸ਼੍ਰੀ ਕੈਲਾਸ਼ ਸਾਗਰ ਸੂਰੀ

ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ 1972 ਮੱਘਰ ਸੁਦੀ 15 ਜਗਰਾਵਾਂ ਵਿਖੇ ਅਰੋੜਾ ਸਥਾਨਕਵਾਸੀ ਜੈਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਾਲਾ ਗੰਗਾਰਾਮ ਹਲਵਾਈ ਦੇ ਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਮਰੱਖੀ ਸੀ।

ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਐਮ. ਡੀ. ਕਾਲੇਜ ਵਿਚੋਂ ਐਫ. ਏ. ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਐਸ. ਡੀ. ਕਾਲੇਜ ਤੋਂ ਬੀ. ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਨਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਾਲ ਪੈ ਗਈ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਮੁਨੀ ਬਨਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮੁਨੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਕੋਲ ਸਾਧੂ ਬਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਛੋਟੇ ਲਾਲ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਧੂ ਬਨਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ ਜੋਕਿ ਅਜਕਲ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀਆ ਅਰਹੰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਅਚਾਰੀਆ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਦੀ ਸ਼੍ਰਾਂਤੀ

ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਆਪ ਦੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਸ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਆਪ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ 7 ਸਾਲ ਸੰਸਾਰਿਕ ਸੁਖ ਭੋਗੇ।

2 ਜਨਵਰੀ 1938 (ਸੰ: 1994) ਨੂੰ ਆਪ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਤਪਗੱਛੀ ਅਚਾਰੀਆ ਸ੍ਰੀ ਜਿਤੇਂਦਰ ਸਾਗਰ ਕੋਲ ਆਪ ਨੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ ਅਨੰਦ ਸਾਗਰ ਪਿਆ। ਆਪਨੇ ਸਾਧੂ ਬਨਣ ਤੋਂ 10 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮੁਨੀ ਸ੍ਰੀ ਕੁੰਦਨਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਜਗਰਾਵਾਂ ਵਿਖੇ ਦਿੱਤੀ।

ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਆਪ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਮਜਬੂਰ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਗਏ।

ਪਰ 4 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਆਪ ਫੇਰ ਭਜ ਗਏ। ਆਪ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਚੰਦ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਦੀਖਿਆ ਲਈ। ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ ਕੈਲਾਸ਼ ਸਾਗਰ ਪਿਆ।

ਆਪ ਨੂੰ ਸੰ: 202? ਦੀ ਮੱਘਰ ਵਦਿ 11 ਨੂੰ ਸਰਹੰਦ ਵਿਖੇ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੂਲ, ਉਪਾਸਰੇ, ਜੈਨ ਮੰਦਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਜੈਨ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਆਪ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 30 ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਮਹਿਸਾਨਾ ਵਿਖ ਭਗਵਾਨ ਸਮਿੰਦਰ ਸਵਾਮੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜੈਨ ਮੰਦਰ ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਤੀਰਥ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੂਰਤੀ 14½" ਉੱਚੀ 23 ਟਨ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਦਰ ਨਾਲ 65 ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਸੈਨੀ-ਟੋਰੀਅਮ, ਭੋਜਨਸ਼ਾਲਾ, ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਆਸ਼ਰਮ, ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਵੀ ਬਣੀ ਹੈ।

ਆਪ ਦੇ ਬੜੇ ਭਰਾ ਸ੍ਰੀ ਵੀਰਚੰਦ ਨੇ ਗਣੀ ਸ੍ਰੀ ਜੈ ਵਿਜੈ ਪਾਸੋਂ ਸੰ: 2035 ਨੂੰ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ।

ਮੁਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗਣਪਤ ਰਾਏ ਜੀ

ਆਪ ਅਚਾਰੀਆ ਸ੍ਰੀ ਮੋਤੀਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਚੇਲੇ ਸਨ। ਆਪਦਾ ਜਨਮ ਸਿਆਲ-ਕੋਟ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਸਰੂਰ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਸੰ: 1906 ਭਾਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ 3 ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਗੁਰਦਾਸ ਮਲ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗੋਰਾਂ ਦੇਵੀ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਅਸਰ ਪੁਤਰ ਤੇ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਆਪ 4 ਭਰਾ ਅਤੇ 3 ਭੈਣਾਂ ਸਨ। ਸੰ: 1924 ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਪ ਸਰਾਫ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਾਰਮਿਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਕਾਰਣ

ਇਕ ਵਾਰ ਆਪ ਨਾਰੋਵਾਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪਸਰੂਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਨਦੀ ਚਲਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨਦੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਇਕ ਆਦਮੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਪਾਸ ਕੋਈ ਕਿਸ਼ਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪ ਅਤੇ ਦੋ ਮਨੁਖ ਕੇਵਟ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਨਦੀ ਵਿਚ ਹੜ ਆ ਗਿਆ। ਖੇਵਟ ਨੇ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਦੀ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਖੁਸ਼-ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਆਪ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ। ਦੋਵੇਂ ਆਦਮੀ ਨਦੀ ਦੇ ਹੜ ਵਿਚ ਵਹਿ ਗਏ। ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਬਨਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਆਪ ਸੰ: 1933 ਮੱਘਰ ਸੁਕਲਾ 5 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਦਲੇ ਰਾਇ, ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵ ਦਿਆਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਨਾਲ ਪੂਜ ਅਚਾਰੀਆ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੇਲੇ ਬਣੇ।

ਪੂਜ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਜ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਜੀ ਕੋਲ ਸ਼ਾਸਤਰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਸੰ: 1953 ਤੋਂ 1958 ਤਕ ਆਪ ਲੁਧਿਆਣੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਅਚਾਰੀਆ ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ।

ਆਪ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਖੇ ਜੈਨ ਕੰਨਿਆ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਮਹਾਨ ਤਪੱਸਵੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਨ।

ਸੰ: 1988 ਜੇਠ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ 2 ਨੂੰ ਆਪ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ।

ਅਚਾਰੀਆ ਸ਼੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਜੀ

ਅਚਾਰੀਆ ਸ਼੍ਰੀ ਆਤਮਾਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਚਾਰੀਆ ਸੰਮਤ ਭੱਦਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਕਾ ਅਚਾਰੀਆ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਭੈ ਦੇਵ ਸੂਰੀ, ਅਚਾਰੀਆ ਹੇਮਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਹਾਸਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 20 ਜੈਨ ਆਗਮਾਂ ਦੇ ਟੀਕਾਕਾਰ ਅਤੇ 60 ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ, ਸੰਯਮ ਅਤੇ ਚਾਰਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ।

ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ਜਾਲੰਧਰ ਦੇ ਰਾਹੋਂ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਚੋਪੜਾ ਖਤਰੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰੀ ਦੇਵੀ ਸੀ। ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ 1939 ਭਾਦੋਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਆਪ ਦਾ ਪਾਲਨ ਪੋਸ਼ਨ ਆਪ ਦੀ ਦਾਦੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਦਾਦੀ ਜੀ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ। ਆਪ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਨਲਾਲ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਅਚਾਰੀਆ ਮੋਤੀਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਸੁਨਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ।

ਸੰ: 1951 ਹਾੜ ਸੁਕਲਾ 2 ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਛੱਤ ਬਨੂੜ (ਪਟਿਆਲਾ) ਜੈਨ ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਲਗ ਰਾਮ ਜੀ ਸਨ। ਆਪਦੇ ਵਿਦਿਆ ਗੁਰੂ ਅਚਾਰੀਆ ਸ੍ਰੀ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਜੀ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਜੈਨ ਬੁਧ ਅਤੇ ਵੈਦਿਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਵੀ।

ਆਪ ਇਕ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਨ। ਆਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਭੀਮ ਸੈਨ ਸੱਚਰ ਪ੍ਰਮੁਖ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਭਵਿਖ-ਵਾਣੀ ਆਪ ਨੇ 13 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ।

ਆਪ ਨੇ ਜੈਨ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਟੀਕਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਟੀਕਾਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਇੰਨੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਟੀਕਾ ਨਾ ਅਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਉਤਰਾਧਿਐਨ ਸੂਤਰ ਨੂੰ 3 ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਛਪਵਾਇਆ।

ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ **ਤੱਤਵਾਰਥ ਜੈਨ ਆਗਮ ਸਮਨਵਯ**। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਚੈਕੋਸਲਵਾਕੀਆ, ਰੂਸ, ਪੋਲੈਂਡ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤਕ ਆਪ ਨੂੰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਅਰਧ ਮਾਗਧੀ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਭਾਗ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਸ਼ਤਾਵਧਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਚੰਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਨ। ਆਪ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਨਿਰਪੱਖ, ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪਰਸਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸੀ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਜੈਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫ਼ਿਰਕੇ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਮਾਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ: ਬੁਲਹਰ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਖਿਆ। ਡਾ: ਐਲਸੋਤਰਫ ਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਲੁਧਿਆਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪ ਪਾਸੋਂ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ।

ਸੰ: 1968 ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਵੇਤਾਂਬਰ ਸਥਾਨਕ ਵਾਸੀ ਜੈਨ ਸੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਉਪਾਧਿਆਏ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ।

ਸੰ: 1991 ਦਿਲੀ ਵਿਖੇ ਆਪ ਨੂੰ "ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਿਵਾਕਰ" ਦੀ ਪਦਵੀ ਨਾਲ ਵਿਭੂਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਸੰ: 1993 ਵਿਚ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿਖੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ-ਰਤਨ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਇਥੇ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਨੰਦੀ ਸੂਤਰ ਦੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤੀ।

ਸੰ: 2003 ਚੇਤਰ ਸ਼ੁਕਲਾ 13 ਨੂੰ ਮਹਾਵੀਰ ਜਯੰਤੀ ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਪਨੇ ਅਚਾਰੀਆ ਬਣਦੇ ਹੀ ਸਾਧੂ ਸਾਧਵੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਜੈਨ ਏਕਤਾ ਲਈ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਸਥਾਨਕਵਾਸੀ ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਕ ਸਾਧਵੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮਿਰਗਾਵਤੀ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਆਪ ਕੋਲ ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਨਕਾਰੀ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਨਕਵਾਸੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਛੁਟ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਸ਼ਾਸਤਰ ਛਪਾਉਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜੈਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਦੇਨ ਦਿਤੀ ਉਥੇ ਸਥਾਨਕਵਾਸੀ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਕਰਨ, ਚੂਰਣੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਪਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਸੰ: 2009 ਅਕਸ਼ੈ ਤੀਜ ਨੂੰ ਸਾਧੜੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਥਾਨਕਵਾਸੀ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਥਾਨਕਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਚਾਰੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਪਰ ਆਪ ਬੁਢਾਪੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਾਰੇ ਅਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜੈਨ ਸੰਘ ਦੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਅਚਾਰੀਆ ਪਦਵੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਭ ਦੀ ਇਕੋ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਇਕ ਅਚਾਰੀਆ ਹੋਵੇ। ਸਾਰੇ ਅਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਵਿਦਵਾਨਤਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਕੇ ਆਪ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਸਥਾਨਕ ਵਾਸੀ ਜੈਨ ਸ਼੍ਰਮਣ ਸੰਘ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਚਾਰੀਆ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਅਚਾਰੀਆ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਬਹੁਮੁਖੀ ਚਾਰਿਤਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਣ ਗਏ। ਆਪਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਚਾਰੀਆ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ

ਸਮੇਂ ਤਕ ਨਿਭਾਇਆ। ਜੈਨ ਏਕਤਾ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਛਾਵਰ ਕੀਤਾ। ਮੂਰਤੀ-ਪੂਜਕ ਅਚਾਰੀਆ ਸ਼੍ਰੀ ਸਮੁਦਰ ਵਿਜੈ ਨਾਲ ਆਪ ਦੇ ਸਬੰਧ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ।

ਆਪ ਦਾ ਜੀਵਨ ਚਮਤਕਾਰੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਕਨੇਡਾ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਵਰਜਨ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਅਪਰੇਸਨ ਸਮੇਂ ਆਪ ਨੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਨਾ ਸੁੰਘਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ। ਕਸੂਰ ਵਿਖੇ ਯੋਗ ਦੇ ਬਲ ਰਾਹੀਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਦਸ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਭਵਿਖ ਵਾਣੀਆਂ ਅਜ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਨਣ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮਿਲੀ। ਭੈਣ ਦੇਵਕੀ ਦੇਵੀ ਜੈਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਦਾ ਵਰਤ ਲੈ ਕੇ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨਿਵਾਸੀ ਲਾਲਾ ਨੌਹਰੀਆ ਮਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਬਾਗ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਾਧਵੀਆਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਉਪਾਸਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ।

ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੇ ਰੋਗਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮੁਨੀ ਹੋਣਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਆਪ ਨੂੰ 32 ਸ਼ਾਸਤਰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਆਪ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥ ਇਸ ਲਈ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਹੀ ਦਿਤੀ ਸੀ।

ਸੰ: 2018 ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਰੋਗ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਘੇਰੀ ਰਖਿਆ। 30 ਜਨਵਰੀ 1962 ਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਖੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ 71 ਸਾਧੂ ਅਤੇ 40 ਸਾਧਵੀਆਂ ਸਮੇਤ ਲੱਖਾਂ ਉਪਾਸਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਸਮਾਰਕ ਲਾਲਾ ਨੌਹਰੀਆ ਮਲ ਜੈਨ ਦੇ ਬਾਗ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਖੇ ਹੈ।

ਆਪ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮਾਰਕ ਹਨ। ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਜੈਨ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹਨ।

—

ਅਚਾਰੀਆ ਅਨੰਦ ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਆਪ ਅਚਾਰੀਆ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਸਵਰਗਵਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਾਨਕਵਾਸੀ ਸ਼੍ਰਮਣ ਸੰਘ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਅਚਾਰੀਆ ਹਨ। ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਹਿਮਦ-ਨਗਰ ਦੇ ਕੋਲ ਚਿਚੋਲੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੰ: 1957 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਪ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹੁਲਾਸੀ ਬਾਈ ਸੀ। ਆਪ ਦੇ ਬੜੇ ਭਰਾ ਉਤਮ ਚੰਦ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ ਨੇਮ ਚੰਦ ਸੀ।

ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਪ ਦਾ ਪਾਲਨ ਪੋਸ਼ਨ ਜੈਨ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਹੇਠ ਕੀਤਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਖੁਦ ਵੀ ਸੱਚੀ ਜੈਨ ਧਰਮ ਉਪਾਸਕਾ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਅਚਾਰੀਆ ਰਤਨ ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਤੋਂ ਜੈਨ ਤੱਤਵ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ।

ਸੰ: 1990 ਨੂੰ ਮੱਘਰ ਸ਼ੁਕਲਾ 9 ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਅਚਾਰੀਆ ਰਤਨ ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ ਤੋਂ ਜੈਨ ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ।

ਸਾਧੂ ਬਣਦੇ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਵਿਆਕਰਣ, ਛੰਦ, ਸਮਰਿਤੀ, ਕਾਵਯਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਆਦਿ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਆਗਮਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ, ਹਿੰਦੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਫਾਰਸੀ, ਰਾਜ-ਸਥਾਨੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਮਰਾਠੀ ਆਪ ਦੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਸੀ। ਆਪ ਨੂੰ ਗਾਣ ਕਲਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੀਨਤਾ ਹਾਸਲ ਹੈ।

ਆਪ ਉਪਾਧਿਆਇ, ਯੁਵਾ ਅਚਾਰੀਆ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਚਾਰੀਆ, ਮੰਤਰੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪਦਵੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਆਪ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਪਰ 1965 ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਗੁਜਰਾਤ, ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਮਧਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛਪਵਾਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੈਨ ਪਾਥਰਡੀ ਬੋਰਡ ਜੈਨ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਧੂ, ਸਾਧਵੀ, ਉਪਾਸਕ ਅਤੇ ਉਪਾਸਿਕਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਈ ਭਾਗ ਹਨ।

ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਵਚਨ

ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨਾਂ ਹੇਠ ਛਪ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਆਪਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਹੇਠ ਸੁਧਰਮਾ ਨਾਂ ਦਾ ਮਾਸਿਕ ਅਖਬਾਰ ਛਪਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਬਾਲ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ, ਮਹਾਨ ਚਮਤਕਾਰੀ, ਜੈਨ ਏਕਤਾ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਨ। 1974 ਵਿਚ ਆਪ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ 2500 ਮਹਾਵੀਰ ਨਿਰਵਾਨ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ। ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਤ ਵਜੋਂ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਜ਼ਾਤਪਾਤ, ਛੂਆਛੂਤ, ਦਹੇਜ, ਸ਼ਰਾਬ ਵਰਗੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਅਚਾਰੀਆ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧੂ, ਸਾਧਵੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਅਜ ਕਲ ਆਪ ਬੁਢਾਪਾ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਵੀ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਪਪ੍ਰਵਰਤਕ ਪੰਡਤ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਚੰਦ ਜੀ

ਆਪ ਅਚਾਰੀਆ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਰਾਮਪੁਰ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਲਾਲਾ ਰੌਣਕ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਸੰ: 1958 ਪੋਹ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਮਾਤਾ ਰਤਨਾ ਦੇਵੀ ਜੈਨ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਆਪ 5 ਭੈਣਾਂ 2 ਭਰਾ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਘਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੰਸ ਰਾਜ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਅਠਵੀਂ ਤਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਤੇ ਰਹੇ। ਸੰ: 1975 ਨੂੰ ਅਚਾਰੀਆ ਆਤਮਾਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਚੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਖਜ਼ਾਨਚੰਦ ਜੀ ਰਾਮਪੁਰ ਪਧਾਰੇ। ਆਪ ਨੇ 18 ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਖਜ਼ਾਨ ਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਭਾਸ਼ਨ ਸੁਣਿਆ। 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਲਧਿਆਣੇ ਆ ਗਏ ਪਰ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੁਨੀ ਦੀਖਿਆ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਆਪ ਦਾ ਵੈਰਾਗ ਤਾ ਮਜੀਠੀ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ। ਆਖਰ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਆਪ ਬਾਬਾ ਜੈ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਆਪ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ-ਫਿਲੌਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਆਪ ਹੰਸਰਾਜ ਤੋਂ ਹੇਮਰਾਜ ਬਣ ਗਏ। ਆਪ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਬਣ ਗਏ। ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਧੂ, ਸਾਧਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਕੋਲੋਂ ਵਿਆਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਜੈਨ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰ: ਵੇਚਰ ਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਉਪਾਧਿਆਇ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਮੁਨੀ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੈਨ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ।

ਸੰ: 1993 ਵਿਚ ਹੋਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜੈਨ ਸੰਘ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ "ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ-ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਾਰਦ" ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਨੇ 'ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਆਕਰਨ' ਅਤੇ 'ਸੂਤਰ ਕ੍ਰਿਤਾਂਗ ਸੂਤਰ' ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿੰਦੀ ਟੀਕਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜੋ ਆਪਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਚੇਲੇ ਪ੍ਰਵਰਤਕ